TEMATICKÉ OKRUHY PRE ŠTÁTNE ZÁVEREČNÉ SKÚŠKY
TEORETICKÉ ZÁKLADY VÝCHOVY A VZDELÁVANIA
(učiteľské programy)

1. časť: PEDAGOGICKÉ DISCIPLÍNY

1. Školský systém v SR. Trendy vývoja vzdelávania v Európe. Analýza funkcií školy

Transformácie školského systému v SR po roku 1989. Aktuálna legislatíva týkajúca sa školského systému v SR. Trendy vývoja vzdelávania v Európe. Analýza funkcií školy.

2. Výchova v čase mimo vyučovania vo výchovno-vzdelávacom systéme v SR

Obsah a formy výchovy mimo vyučovania v školách a v školských výchovno-vzdelávacích zariadeniach (v zmysle Zákona 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní): v školskom klube detí, v školských centrách záujmovej činnosti, v centre voľného času.

3. Dejiny výchovy a vzdelávania od antiky po stredovek.

Výchova a vzdelávanie v období antického Grécka a Ríma, najvýznamnejší predstavitelia tohto obdobia (Sokrates, Platón, Aristoteles, Quintilianus). Výchova a vzdelávanie v období staroveku a stredoveku, najvýznamnejší predstavitelia (sv. Augustín, sv. Tomáš Akvinský). Vznik a charakteristika stredovekej univerzity.

4. Dejiny výchovy a vzdelávania od renesancie po obdobie osvietenstva

Výchova a vzdelávanie v období renesancie, reformácie a protireformácie – spoločensko-historický kontext a najvýznamnejší predstavitelia. Výchova a vzdelávanie v období osvietenstva: spoločensko-historický kontext a najvýznamnejší predstavitelia. Tereziánske reformy.

5. Konštituovanie pedagogiky ako vedeckej disciplíny. Reformná pedagogika. Sústava pedagogických vied.

Začiatky pedagogiky ako vednej disciplíny a jej vývoj. Interdisciplinárny charakter pedagogiky. Vzťah pedagogiky k iným vedám. Prínos reformnej pedagogiky do výchovy a vzdelávania, analýza rizík.

6. Teória mravnej výchovy

Škola a výchova k hodnotám. Cieľ, obsah a metódy mravnej výchovy. Analýza vývinu morálneho usudzovania (Piaget, Kohlberg).

7. Segregovaná a integrovaná výchova a vzdelávanie detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Diferenciácia vyučovania.

Vysvetlenie pojmu dieťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Analýza výhod a nevýhod segregovanej a integrovanej výchovy. Inkluzívna pedagogika. Diferenciácia vyučovania ako pedagogický a sociálny problém.

8. Didaktika ako veda

Stručná história didaktiky (19. – 21. stor.) . Vymedzenie pojmu didaktika. Funkcie didaktiky. Systém didaktiky.

9. Ciele vyučovacieho procesu

Vymedzenie pojmu. Všeobecné a špecifické ciele vyučovacieho procesu. Taxonómie vzdelávacích cieľov v kognitívnej, afektívnej a psychomotorickej oblasti. Nadobúdanie kľúčových kompetencií ako ciele vyučovacieho procesu.

10. Didaktické zásady
Vymedzenie pojmu. Analýzy vyučovacích zásad a metodické odporúčania ich uplatnenia.

11. Učivo, školské dokumenty
Teórie výberu učiva. Dvojúrovňové kurikulum, jeho rozpracovanie a dokumentácia.

12. Organizačné formy vyučovacieho procesu
Vymedzenie pojmu, kritéria delenia organizačných foriem vyučovania. Charakteristika školských a mimoškolských organizačných foriem. Triedno-hodinový systém. Učebné pomôcky a didaktická technika.

13. Metódy vyučovacieho procesu
Vymedzenie pojmu. Klasifikácia a charakteristika všeobecno-didaktických metód podľa I. J. Lernera (1986). Posúdenie vhodnosti použitia jednotlivých vyučovacích metód.

14. Skúšanie a hodnotenie
Vymedzenie pojmov. Funkcie hodnotenia. Didaktické testy. Súčasné trendy v skúšaní a hodnotení.

15. Vybrané koncepcie vyučovacieho procesu
Charakteristika vybraných koncepcií vyučovania (kooperatívne vyučovanie, problémové vyučovanie, výskumne ladená koncepcia, projektové vyučovanie). Požiadavky kladené na ich úspešnú realizáciu.

Literatúra

HELDOVÁ, D. – HELD, Ľ.: *Diferenciácia vyučovania po slovensky.* Trnava : Typi Universitas Tyrnaviensis, 2008.

KALHOUS, Z. – OBST, O.: *Školní didaktika*. Praha : Portál, 2002.

KRATOCHVÍLOVÁ, E. (et al). *Úvod do pedagogiky*. Trnava : PF TU a Veda, 2007.

KUDLÁČOVÁ, B. (ed.): *Európske pedagogické myslenie (od antiky po modernu).* Trnava : Veda, 2009.

OBDRŽÁLEK, Z.: *Didaktika pre študentov učiteľstva základnej školy*. UK : Bratislava, 2003.

PETLÁK, E.: *Všeobecná didaktika*. Bratislava, IRIS, 1998.

TUREK, I.: *Didaktika*. Bratislava : Iura Edition, 2008.

VACEK, P.: *Rozvoj morálneho vědomí žáků.* Praha : Portál, 2008.

VANIŠ, I. (et al). *Úvod do pedagogiky*, Bratislava : Veda, 2000.

2. časť: PSYCHOLOGICKÉ DISCIPLÍNY

1. Psychológia ako veda: vývin a predmet psychológie
Filozofické predpoklady vzniku psychológie ako samostatnej vedy. Predpoklady vzniku psychológie v oblasti biologických vied. Koncepcia psychológie podľa Wundta. Reakcie na Wundtovu koncepciu. Systém psychologických vied.

2. Metódy psychológie, ich základné charakteristiky
Všeobecná charakteristika vedeckej metódy. Charakteristika jednotlivých metód.

3. Poznávacie procesy a ich charakteristika 1
Pojem analyzátora. Pocity a vnemy, druhy pocitov, porovnanie pocitu a vnemu. Všeobecná charakteristika vnímania. Vnímanie priestoru, času a pohybu.

4. Poznávacie procesy a ich charakteristika 2
Všeobecná charakteristika myslenia, formy myslenia a myšlienkové operácie. Pamäť (všeobecná charakteristika, druhy podľa rozličných kategórií). Predstavy pamäti a predstavy fantázie – porovnanie, charakteristika jednotlivých druhov fantázie a význam fantázie. Pozornosť (všeobecná charakteristika, druhy a vlastnosti pozornosti).

5. Vymedzenie pojmu „osobnosť“ a prístupy k osobnosti z hľadiska rozličných odborov a psychologických škôl
Introgénne koncepcie – typologické a psychoanalytické. Behaviorálne koncepcie. Psychologické rodové rozdiely osobnosti („gender“).

6. Štruktúra osobnosti a jej vlastnosti
Schopnosti, vlohy, podmienky rozvíjania schopnosti. Charakter – charakterové črty. Dynamika osobnosti. Pojem temperamentu a vybrané typológie temperamentu (Pavlov, Jung, Kretschmer).

7. Psychologické aspekty motivácie činnosti
Základné motivačné činitele, ich klasifikácia a hierarchia. Motivácia a sebautváranie. Vôľa – vôľové konanie a vlastnosti vôle. Postoje – zložky, zmeny postojov. Hodnoty – ašpirácie a záujmy.

8. Emócie a city
Charakteristika emócií a citov (resp. nižších a vyšších citov). Charakteristika vyšších citov a ich druhy. Vlastnosti citov. Citové stavy (afekty, nálady, vášne). Emocionálna inteligencia.

9. Všeobecné otázky vývinovej psychológie
Predmet vývinovej psychológie a determinanty psychického vývinu. Vzťah učenia a zrenia. Vývinové zmeny. Periodizácia psychického vývinu (Erikson).

10. Psychologická charakteristika dieťaťa v období predškolského veku
Najvýznamnejšie vývinové úlohy z pohľadu niektorých vývinových teórií. Osobnosť – od egocentrizmu a negativizmu k socializácii (sociomorálny vývin). Špecifiká poznávacích procesov a reči. Predstavivosť, kresba, hra.

11. Psychologická charakteristika dieťaťa v období mladšieho školského veku
Školská zrelosť, pripravenosť a adaptácia na školu. Vývin myslenia a reči. Socializácia. Pociťovanie a vnímanie.

12. Psychologická charakteristika obdobia puberty a adolescencie
Sociálny vývin. Vývin vyšších citov. Vývin myslenia. Reč a jej charakteristiky v období puberty a adolescencie.

13. Kognitívny vývin
Piagetova teórie kognitívneho vývinu. Vygotského teória kognitívneho vývinu.

14. Socio-morálny vývin
Spoločnosť a morálka. Morálne normy a hodnoty. Morálne usudzovanie a morálne správanie. Teórie morálneho vývinu Piageta a Kohlberga.

Literatúra:
ATKINSONOVÁ, R. L. et al.1995. *Psychologie*. Praha : Victoria, 1995.
DROBNÁ, M., DROBNÝ I.: *Vývinová antropológia*. Bratislava : Prírodovedecká fakulta UK, 1980.
NÁKONEČNÝ, M. 1998. *Základy psychologie*. Praha : Academia, 1998.
PARDEL, T., BOROŠ, J. 1975. *Základy všeobecnej psychológie*. Bratislava : SPN, 1975.
VÁGNEROVÁ, M. 2000. *Vývojová psychologie*. Praha : Portál 2000.
JAKABČIC, I. 2002. *Základy vývinovej psychológie*. Bratislava : IRIS, 2002.

16. 03. 2011